

Izjava o izjavi

Izjava, ki so jo podpisali predstavniki uglednih slovenskih znanstvenih ustanov in strokovnih združenj na področju vzgoje in izobraževanja, se v glavnem nanaša na osnovno šolo, vendar je njen domet širši, saj opozarja na nekatere probleme, ki izhajajo iz samega odnosa med stroko in šolsko politiko. Šolska politika namreč ne ravna vedno tako, kot bi po mnenju stroke morala ravnati, včasih pa sprejema ukrepe, ki so sicer v skladu s pogledi enega dela stroke ali posameznih strokovnjakov, a so obenem v nasprotju z drugim delom stroke. V prvem primeru gre za politični voluntarizem, v drugem pa za tako ali drugače motivirano politično izbiro med različnimi strokovnimi pogledi. Če te izbire ne temeljijo na moči argumentov, so z vidika doseganja političnih ali strankarskih ciljev gotovo dobre, v strokovnem smislu pa so slabe. Zato naloga šolske politike ni zgolj v tem, da zagotovi prostor javnega soočenja strokovnih argumentov, temveč da na osnovi teže predstavljenih argumentov in čim širšega strokovnega konsenza pripravi ukrepe za spreminjanje šolstva in nato takim spremembam poskuša zagotoviti čim širšo politično in javno podporo. Naloga stroke pa je, da svoje poglede na določen problem javno predstavi in prepričljivo argumentira, v primerih, ko gre za pomembne razlike znotraj posamezne stroke ali med strokami, pa teh razlik ne prikriva ali minimizira v imenu ustvarjanja videza enotnosti stroke, temveč razvije sebi primerno kulturo javne polemike, ki je pogoj za razvoj same stroke.

Znanstvene in izobraževalne ustanove ter strokovna združenja, ki so podpisale to izjavo, ponovno javno opozarjajo, da se v preteklem obdobju njihov glas ni ne dovolj slišal ne upošteval. Posledici sta bili predvsem naslednji: prvič, širša javnost o javno izraženih stališčih stroke ni bila dovolj seznanjena, saj so mediji o tem le skopo poročali ali molčali (prav nasprotno kot denimo v primeru nedavne peticije društva »Svet staršev«); in drugič, ignoriranje stroke s strani politike se je lepo pokazalo v nekaterih strokovno spornih posegih v šolski sistem. Nekaj takih parcialnih in nedomišljenih ukrepov, ki kot taki rušijo koherentnost šolskega sistema, je v izjavi tudi navedenih. Enako sporno kot ti ukrepi je tudi nasprotno ravnanje: opustitev ukrepanja v primerih, ko bi šolska oblast morala ukrepati, pa ni. Znano je, na primer, da otroci v nekaterih slovenskih regijah dosegajo pomembno slabše rezultate od svojih vrstnikov drugod po Sloveniji, pa kljub temu doslej ni bilo resnejšega razmisleka ne o vzrokih za te razlike ne o tem, da bi vsaj vpliv nekaterih vzrokov za ugotovljene razlike poskusili zmanjšati z ukrepi tako imenovane »pozitivne diskriminacije« ali »afirmativnega ukrepanja«, kakršne so v nekaterih državah sprejeli prav z namenom, da bi prek zmanjšanja razlik posledično povečali pravičnosti šolskih sistemov. Naj na koncu omenim še en ukrep šolskih oblasti, ki je bil po mojem mnenju napačen in neučinkovit. To je bila ukinitve splošnega učnega uspeha, da bi s tem odpravili statistično nenormalno velik odstotek odličnjakov med osnovnošolci, ki naj bi bil posledica pritiska staršev na učitelje, naj ocene ob koncu leta zaključujejo navzgor. Če so starši pritiskali na učitelje, naj dvigujejo ocene, ker je bil od splošnega učnega uspeha odvisen vpis njihovih otrok na zeleno gimnazijo, bi morala šolska oblast zaščititi učitelje pred temi pritiski in zagotoviti razmere, v

katerih bi učitelji lahko znanje učencev pravično ocenili. Prav tako bi te pritiske lahko zmanjšala tako, da bi se za vpis upoštevale ocene, pridobljene z zunanjim preverjanjem znanja. Vendar je ravnala prav nasprotno. Nacionalno preverjanje znanja je omejila na povratno informacijo učencem in učiteljem, ki kot taka nima več nobenega vpliva na izbirne postopke pri vpisu na srednje šole z omejitvijo vpisa.

dr. Zdenko Kodelja